

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра філософії

06-07-168

Методичні вказівки

до семінарських занять та самостійного
вивчення навчальної дисципліни

«Культурологія»

для здобувачів вищої освіти

першого (бакалаврського) рівня

за освітньо-професійною програмою «Управління

інформаційними комунікаціями» спеціальності

«Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

(Документознавство)»

денної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 2
від 12.12.2019 р.

Рівне – 2019

Національний університет
водного господарства та природокористування

Методичні вказівки до семінарських занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Культурологія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Управління інформаційними комунікаціями» спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа (Документознавство)» денної форми навчання [Електронне видання] / Коберська Т. А., Сарнавська О. В. – Рівне : НУВГП, 2019. – 30 с.

Укладачі:

Коберська Т. А. – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії;

Сарнавська О. В. – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії.

Відповідальний за випуск: Наконечна О. П. – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії НУВГП.

Керівник групи забезпечення спеціальності

Сазонець І. Л.

© Коберська Т. А.,
Сарнавська О. В., 2019
© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2019

Зміст

Вступ	4
Структура навчальної дисципліни	6
Плани семінарських занять, контрольні запитання, індивідуальні завдання, література до теми	9
Методи оцінювання знань	27
Рекомендована література	28

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Культурологія» є пропедевтичною у культурології й вивчає та досліджує культурологічну ситуацію від минулого до сучасності з означенням тенденцій і перспектив її розвитку. У межах програми передбачено ознайомлення студентів із основними проблемними блоками, що будуть викладатися їм у майбутньому в рамках культурологічних дисциплін.

Означений курс пропонує ґрунтовний теоретичний аналіз сутності філософської та суспільно-історичної природи та феномену культури, знайомить з основними методологічними основами культурології, її міждисциплінарним полем співпраці, основними культурологічними концепціями, філософсько-культурологічними ідеями її розгортання в площині історії, а також сучасних культурних парадигм глобалізованого та мультикультурного суспільства.

Набуття знань з культурології є вагомою основою у формуванні професійної компетентності, сприяючи вихованню у студентів високих духовних запитів, толерантного відношення, досягненню злагоди у суспільстві через культурні комунікації.

Метою вивчення дисципліни є сприяння розвитку світоглядної, методологічної та комунікативної культури майбутніх фахівців, формування знань й розуміння ситуації культури у світі та Україні, а також актуальних тенденцій розвитку сучасного культурології; осмислене використання теоретичних й практичних знань у викладанні культурологічних дисциплін, оволодіння навичками щодо взаємодії сфери різних організацій культурного спрямування з мас-медіа, розв'язанні міжкультурних непорозумінь та налагодження діалогу з представниками різних культурних, громадських й державних організацій.

Завдання:

- визначення структури культурології та міждисциплінарних досліджень культури;
- розкриття основних принципів, методологічних підходів та сучасних напрямків в культурологічних дослідженнях;

- з'ясування міждисциплінарних зв'язків культурології як філософської дисципліни в площині сучасної гуманітаристики;
- осмислення основних культурологічних концепцій та філософсько-історичних характеристик культури;
- засвоєння принципів свободи творчості та культурного самовираження та толерантності у контексті діалогу масової та елітарної культури;
- виховання світоглядних і духовно-моральних ціннісних орієнтацій у сучасному мультикультурному середовищі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Культурологія» студент повинен **знати:**

- специфіку та структури академічної та дисциплінарної культурології;
- термінологію, основні принципи та методи культурологічного знання;
- філософські, естетичні, психологічні та історико-регіональні характеристики культури;
- культурні особливості світового співтовариства, сучасні культурні парадигми;
- світоглядно-гуманістичний зміст культурних процесів України у європейському контексті;
- роль культури в сучасних інтегративних процесах, вирішенні міжнаціональних, міжетнічних, релігійних, політичних конфліктів, соціально-політичних рухах.

Уміти:

- розрізнати культуру як феномен та інституційну форму її існування й розуміти значення впливу різних культур світу на формування культурних та цивілізаційних спрямувань людства;
- об'єктивно оцінювати та аналізувати різноманітні культурологічні концепції, застосовувати одержані знання при вирішенні професійних завдань, дослідженні тих чи інших культурологічних ситуацій та проблем;
- обґрунтовувати власну світоглядну позицію щодо значення культури у особистісному та суспільному житті;
- аналізувати міжкультурні ситуації, причини міжкультурних конфліктів, що складаються в різних країнах, знаходити шляхи виходу з них;

- проявляти відкритість, терпимість та толерантне відношення щодо різних культурних особливостей, переконань та цінностей;
- налагоджувати медійну міжкультурну комунікацію між організаціями, товариствами, фондами та суспільством;
- практично використовувати набуті знання для сприяння досягнення міжкультурної злагоди в суспільстві.

Методичні рекомендації щодо підготовки семінарських занять:

Семінарські заняття є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях та під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою з метою прищеплення студентам навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень та висновків.

Семінари проводяться у формі дискусії навколо попередньо визначеної теми, на підставі індивідуально виконаного завдання, відповідно до поданого плану. Умовою якісної підготовки є оволодіння культурологічними поняттями та категоріями. Під час підготовки студент повинен користуватися як базовою, так і допоміжною літературою, вивчаючи культурологічну спадщину через першоджерела. До кожної теми подаються контрольні питання для самостійної перевірки засвоєних знань. Поглибленому вивченню окремих питань сприяють індивідуальні завдання та проблемні теми для обговорення й презентацій, готуючи які, студенти мають можливість виявити аналітичні та розвинути творчі здібності й набуті нових фахових компетентностей.

1.1. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	Лекції	Сем.з.	СРС	Разом
1	2	3	4	5
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Культурологія як наукова дисципліна та галузь гуманітарного знання. Філософський аналіз культури				

Тема 1. Вступ до культурології як пропедевтичний курс до спеціальності.	2	2	8	12
Тема 2. Основні культурологічні концепції. Проблема соціокультурної динаміки.	2	2	8	12
Тема 3. Культура як соціально-духовний феномен.	2	2	7	11
Тема 4. Структура та функції культури. Культура як феномен культурологічного аналізу.	2	2	7	11
Тема 5. Онтологічні аспекти культури. Культура та природа, культура та цивілізація, еволюція культури.	2	2	7	11
Тема 6. Феноменологія культури. Релігія, філософія, політика, наука, художня культура.	2	2	8	12
Модуль 2				
Змістовий модуль 2. Типологія культури				
Тема 7. Історичні форми культури. Ранні форми культури. Перехід від архаїки до цивілізації.	2	2	7	11
Тема 8. Традиційні культури Стародавнього Сходу.	2	2	7	11
Тема 9. Античність як тип культури.	2	2	7	11
Тема 10. Культура Європейського Середньовіччя	2	2	7	11
Тема 11. Культура епохи Відродження.	2	2	7	11

Тема 12. Культура світового співтовариства Нового часу, сучасні культурні парадигми.	2	2	10	14
Тема 13. Сучасна культурологія в умовах мультикультурних та глобалізаційних процесів світової культури.	2		10	12
Усього годин	26	24	100	150

1.2 Теми семінарських занять

№ з/п	Теми	Кількість годин
1.	Теоретичний та практичний виміри культурології як комплексної дисципліни.	2
2.	Основні культурологічні концепції. Проблема соціокультурної динаміки	2
3.	Культура як соціально-духовний феномен. Структура та функції культури.	2
4.	Онтологічні аспекти культури. Культура та природа, культура та цивілізація, еволюція культури.	2
5.	Феноменологія культури. Релігія, філософія, політика, наука, художня культура.	2
6.	Історичні форми культури. Ранні форми культури. Перехід від архаїки до цивілізації.	2
7.	Традиційні культури Стародавнього Сходу.	2
8.	Античність як тип культури.	2
9.	Культура Європейського Середньовіччя.	2
10.	Культура епохи Відродження.	2
11.	Культура світового співтовариства Нового часу, сучасні культурні парадигми	2
12.	Сучасна культурологія в умовах мультикультурних та глобалізаційних процесів світової культури	2
	Разом	24

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теорії культури.	7
2.	Філософське витлумачення феномену культури.	7
3.	Історичне витлумачення феномену культури.	7
4.	Особливості формування ранніх форм культури.	5
5.	Перехід від архаїки до цивілізації	5
6.	Особливості культури Стародавнього Сходу	5
7.	Особливості Римської культури.	5
8.	Становлення новоевропейської культури.	5
9.	Загальна характеристика культури Реформації.	5
10.	Особливості культури Північної та Південної Америки до часів завоювання	7
11.	Проблеми соціокультурної динаміки.	8
12.	Особливості сучасної української культури, тенденції та перспективи подальшого розвитку.	7
13.	Особливості інформаційної культури.	7
14.	Сучасне мистецтво як феномен культури.	8
15.	Глобалізація та мультикультуралізм.	5
16.	Особливості культурологічних досліджень.	7
	Разом	100

Плани семінарських занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Культурологія як наукова дисципліна та галузь гуманітарного знання. Філософський аналіз культури

Тема 1. Вступ до культурології як пропедевтичний курс до спеціальності .

Основні поняття та категорії: культурологія, культура, філософія культури, культурологічна парадигма, гуманітаристика, антропологія, культурпсихологія, політична культура, релігійна культура.

План

1. Особливості становлення культурології як галузі гуманітарного знання.
2. Структура, методи дослідження та принципи культурології.
3. Теоретичний вимір культурології.
4. Практичний вимір культурології.
5. Сутність культури та її структурні елементи.
6. Основні культурологічні концепції.

Контрольні запитання:

1. Визначте етапи становлення, місце і роль культурології в системі гуманітарних знань.
2. Розкрийте основні аспекти структури культурології.
3. Охарактеризуйте класи понять та термінів культурології.
4. Якими є принципи та методи культурології?
5. Яку роль відіграє культурологія в житті сучасного суспільства?

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте міждисциплінарне поле культурології.
2. Охарактеризуйте значення культурології у сучасному житті.
3. Значення професії культуролога у сучасних реаліях.
4. Прокоментуйте вислів французького філософа К. Леві Строса про те, що XXI століття буде століття гуманістичної культури або його не буде взагалі.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Предмет та історія культурології.

2. Порівняйте основні розділи культурології. Визначте: предмет дослідження кожного розділу і його головні завдання; спільне і відмінне в них.

3. Визначте, які з методів дослідження можна використати для вирішення теоретичних завдань культурології.

4. Які методи наукового дослідження можна зарахувати до специфічних методів культурології?

5. Сучасна зарубіжна культурологія: персоналії, основні підходи.

Література: базова: [1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 12], допоміжна: [1, 2, 3, 4].

Тема 2. Основні культурологічні концепції. Проблема соціокультурної динаміки

Основні поняття та категорії еволюціонізм, психоаналіз, аналітична психологія, аксіологія, матеріальні та духовні цінності, соціокультурна динаміка.

План

1. Еволюціоністська культурологічна концепція..
2. Біологічна концепція.
3. Психоаналітична культурологічна концепція.
4. Ціннісна культурологічна концепція.
5. Функціоналістська концепція культури.
6. Соціокультурна динаміка.

Контрольні запитання:

1. Що є головним рушієм культури еволюціоністської культурологічної концепції?
2. Охарактеризуйте соціальні, гносеологічні, онтологічні та психологічні рушійні сили розвитку культури.
3. Які критерії ціннісної культурологічної концепції є найважливішими?

Індивідуальні завдання:

1. Підготуйте презентацію про різні концепції культури.
2. Підготуйте презентацію про соціокультурну динаміку.

3. Визначте критерії типології цивілізацій за технократичним підходом. Коротко охарактеризуйте сутність діахронічного і синхронічного підходів до створення динамічної моделі культури.
4. Визначте основні критерії прогресивно-поступального, циклічного і хвильового підходів до періодизації культури.
5. Сформулюйте основний принцип моделювання розвитку цивілізацій М. Данилевського.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Визначте сучасне співвідношення різних концепцій культури.
2. Визначте власне розуміння поняття «культурологічна концепція».
3. У чому відмінність еволюціоністської та біологічної концепцій культури?
4. Прокоментуйте розуміння культури З. Фрейдом.
5. Як Ви розумієте соціокультурну динаміку сучасного суспільства?
6. Як Ви вважаєте, чи впливає екологічна криза на розвиток культури? Визначте, який зміст вкладав О. Шпенглер у поняття «культура» і «цивілізація». Чи згодні Ви з твердженням О. Шпенглера?
7. Чим відрізняються унітарна і локально-історична інтерпретації поняття «цивілізація»?

Література: базова: [1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12], допоміжна: [4, 5, 7].

Тема 3. Культура як соціально-духовний феномен. Структура та функції культури

Основні поняття та категорії: культура, матеріальна культура, артефакт, духовна культура, світова культура, локальна культура, національна культура, етнічна культура, регіональна культура, домінуюча культура, субкультура, контркультура, елітарна культура, масова культура, народна культура.

План

1. Культура як предмет філософського осмислення. Наукові підходи до тлумачення сутності культури.
2. Культура як соціальне явище.
3. Культура як духовно-моральна цінність.
4. Типи та види культур. Морфологія культур.
5. Види культурної діяльності.

Контрольні запитання:

1. Що визначає гуманістичний потенціал культури?
2. Охарактеризуйте культуру як соціальне та духовне явище.
3. Співвідношення функцій культури в інформаційному суспільстві.. Дайте коротку характеристику основних позицій.
4. Охарактеризуйте типи та види культур.
5. Визначте структуру культури.
6. Визначте та охарактеризуйте рівні культури.

Індивідуальні завдання:

1. Підготуйте презентацію про народну культуру.
2. Підготуйте презентацію про масову культуру.
3. Підготуйте презентацію про елітарну культуру, її позитивні та негативні риси та значення.
4. Що означає цифрова та віртуальна культура. Проаналізуйте перспективи розвитку.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Визначте співвідношення понять «культурологія» і «культура».
2. Визначте власне розуміння поняття «культурна людина».
3. У чому відмінність матеріалістичного і ідеалістичного підходів до визначення культури?
4. Прокоментуйте зміст поняття «культура» з позиції соціологічного підходу.
5. Як Ви розумієте визначення культури: «Культура є абстракція» (А. Кребер і С. Клакхон)?
6. Сформулюйте основні ознаки елітарної, масової і народної культур.

Література: базова: [1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12], допоміжна: [4, 5, 7].

Тема 4. Структура та функції культури. Культура як феномен культурологічного аналізу.

Основні поняття та категорії: структура культури, функції культури, поліфункціональність, домінуюча культура.

План

1. Структура культури, як багатозначного поняття та феномену.
2. Функції культури, сукупність ролей, значень та смислів.
3. Поліфункціональність культури.
4. Особливості функцій культури в сучасному світі.
5. Культура як феномен культурологічного аналізу.

Контрольні запитання

1. Визначте структуру культури за Леслі Уайтом.
2. Які ви знаєте моделі структурування культури.
3. Що таке домінуюча культура. Дайте розгорнуту характеристику.

Індивідуальні завдання:

1. Підготуйте повідомлення про соціальну, технологічну та ідеологічну моделі структурування культури.
2. Проаналізуйте співвідношення культури і культурології в українському суспільстві.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Визначте співвідношення понять «культурологія», «культура», «суспільство».
2. Визначте власне розуміння поняття «освічена людина», «цивілізована людина» та «культурна людина».
3. Як ви розумієте уявлення про культуру як абстракцію за А. Кребером, К. Клакхоном.
4. Як співвідносяться між собою поняття «культура» і «людська поведінка» за Дж. Стюартом.
5. Як співвідносяться між собою поняття «культура» і «соціальна спадщина» за Л. Уайтом.
6. Проаналізуйте види культурної діяльності.

Література: базова: [1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10], допоміжна: [4, 5, 7].

Тема 5. Онтологічні аспекти культури. Культура та природа, культура та цивілізація, еволюція культури

Основні поняття та категорії: природа, культурна еволюція, цивілізація, аграрна цивілізація, індустріальна цивілізація, постіндустріальна цивілізація, динаміка культури, традиції, новації, прогрес, регрес, культурно-історична епоха.

План

1. Співвідношення природного і культурного. Людина як продукт біологічної і культурної еволюції. Гармонізація взаємовідносин між людиною і природою.
2. Взаємовідносини культури і цивілізації. Підходи до визначення сутності цивілізації. Типологія та сутність цивілізацій.
3. Динаміка соціокультурного процесу. Часова шкала динамічних процесів у культурі.
4. Макродинамічні та мікродинамічні моделі культури.

Контрольні запитання:

1. Що визначає гуманістичний потенціал культури?
2. Охарактеризуйте основні теорії походження людини. Прихильником якої із них ви є, обґрунтуйте. Як ви розумієте феномен людини як продукту біологічної і культурної еволюції.
3. Охарактеризуйте взаємодію природа – культура – суспільство.
4. Співвідношення культури та цивілізації. Дайте розгорнуту характеристику основних позицій.

Індивідуальні завдання:

1. Порівняйте основний принцип моделювання розвитку цивілізацій М. Данилевського та О. Шпенглера. Визначте, який зміст вкладав О. Шпенглер у поняття «культура» і «цивілізація». Чи згодні Ви з твердженням О. Шпенглера?
2. Користуючись схемами, порівняйте концепції цивілізаційного розвитку М. Данилевського, О. Шпенглера й А. Тойнбі.
3. Проаналізуйте розуміння М. Бердяєвим значення творчості та свободи в розумінні феноменів культури та цивілізації.

Проблемні теми для обговорення та презентацій

-
1. У чому, на Вашу думку, відмінність у ставленні до природи первісної і сучасної людини?
2. Визначте типологію цивілізацій.
3. Як Ви вважаєте, позитивно чи негативно впливає екологічна криза на розвиток культури?
4. Чим відрізняються унітарна і локально-історична інтерпретації поняття «цивілізація»?
5. Визначте критерії типології цивілізацій за технократичним підходом. Коротко охарактеризуйте сутність діахронічного і синхронічного підходів до створення динамічної моделі культури.
6. Визначте основні критерії прогресивно-поступального, циклічного і хвильового підходів до періодизації культури.

Література: базова: [2, 4, 5, 7, 9, 10, 11], допоміжна: [1, 2, 3, 4, 7].

Тема 6. Феноменологія культури. Релігія, філософія, політика, наука, художня культура

Основні поняття та категорії: релігія, релігійна свідомість, релігійні почуття, культ, обряд, молитва, релігійні організації, християнство, іслам, буддизм, політична культура, політична субкультура, політична свідомість, політичний досвід, політичні інтереси, наука, наукознавство, ідея, науково-технічна революція, наукова праця, художня культура, художня картина світу, художній образ, художній напрям.

План

1. Релігія як феномен культури. Феномен релігійної віри, свідомості. Типологія релігій.
2. Особливості політичної культури. Структура політичної культури.
3. Наука та техніка як феномени нової культури.
4. Художня культура. Художня картина світу. Види мистецтва.

Контрольні запитання:

1. Визначте спільні риси світових релігій. Чому світові релігії – це релігії страждання?
2. Буддизм: духовний напрям чи релігія? Охарактеризуйте буддизм як явище культури.
3. Який вплив буддизму на духовне життя та культуру народів світу?
4. Зробіть порівняльний аналіз особливостей православного, католицького та протестантського віровчення.
5. У чому особливості віровчення та культури в ісламі? Охарактеризуйте основні течії.
6. Теорії походження мистецтва.

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте значення релігії у культурі сучасного світу.
2. Підготуйте повідомлення про сучасні політичні системи світу.
3. Підготуйте презентацію про розвиток науки та технологій.
4. Проаналізуйте позитивні та негативні значення науки, технологій та прогресу в культурі сучасного світу.
5. Підготуйте презентацію про сучасну художню культуру.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Чим розрізняються між собою ідеалістичні концепції сутності релігії?
2. Проаналізуйте особливості релігійного світогляду.
3. Визначте основні елементи культури політичної свідомості.
4. Охарактеризуйте особливості політичних культур за тоталітарного, авторитарного і демократичного режимів.
5. Що означає термін «політична субкультура»?
6. Проаналізуйте особливості наукового світогляду.
7. Розкрийте зміст понять «наука» і «наукознавство».
8. Розкрийте зміст поняття «художня культура».
9. Визначте роль «художньої картини світу» в житті людини.
10. Назвіть суттєві відмінності біологічної і психоаналітичної теорій походження мистецтва.

Література: базова: [1, 2, 3, 5, 6, 9, 10], допоміжна: [2, 3, 4, 7].

Типологія культури

Тема 6. Історичні форми культури. Ранні форми культури. Перехід від архаїки до цивілізації.

Основні поняття та категорії: типологія культури, ідеальний тип культури, наскельний живопис, палеоліт, неоліт, неолітична революція, міф, міфологічний світогляд, культ, анімізм, тотемізм, фетишизм, магія, табу, шаманізм.

План.

1. Загальна характеристика ранніх форм культури. Періодизація первісної культури та її характерні особливості.
2. Культурні особливості та досягнення неолітичної революції..
3. Культура Месопотамії.
4. Особливості культури Стародавнього Єгипту.

Контрольні запитання:

1. Що означає термін «типологія»?
2. Проаналізуйте, як, згідно К. Ясперсу, змінюється світосприйняття людини в «осьову епоху». Як Ви вважаєте, чому він обрав для характеристики переходу від міфологічного мислення до раціонального осягнення світу такий метафоричний вислів як «осьова епоха»?
3. Порівняйте культурно-історичну типологію культури, структурну типологію і типологію за методом «ідеальних типів». У чому їх відмінність?
4. Охарактеризуйте основні риси міфу та його культурологічне значення.
5. Охарактеризуйте особливості культури збирання, полювання і раннього землеробства.
6. Що таке перехід від архаїки до цивілізації.
7. Охарактеризуйте вплив культури Месопотамії на подальшу культуру людства .
8. У чому полягають особливості культури Стародавнього Єгипту.

Індивідуальні завдання:

1. Охарактеризуйте підстави переходу від архаїки до цивілізації.
2. Проаналізуйте особливості міфології, релігії, архітектури, літератури культури Месопотамії.
3. Проаналізуйте особливості міфології, релігії, протонауки, архітектури, літератури культури Стародавнього Єгипту.
4. Підготуйте презентацію про особливості художньої культури Месопотамії та Стародавнього Єгипту.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Якими є етапи ранніх форм культури.
2. Підготуйте презентацію про різні версії, теорії зародження культури.
3. Дайте характеристику збереженим наскельним малюнкам як явищу культури.
4. Проаналізуйте літературні джерела Месопотамії.
5. Проаналізуйте, на вашу думку, найбільші досягнення культури Стародавнього Єгипту.

Література: базова: [1, 2, 4, 6, 8, 9, 11], допоміжна: [3, 4].

Тема 7. Традиційні культури Стародавнього Сходу.

Основні поняття та категорії: Веди, брахманізм, варна, каста, санскрит, буддизм, дзен-буддизм, йога, П'ятикнижжя, ієрогліфи, конфуціанство, даосизм.

План

1. Культура Стародавньої Індії. Особливості релігії та філософії.
2. Формування і розвиток культури Стародавнього Китаю.
3. Схід і Захід – дві світоглядні системи.

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте значення культури Стародавньої Індії.
2. Дайте характеристику релігійно-філософським течіям Стародавньої Індії.

3. Проаналізуйте джерела та особливості художньої культури Стародавньої Індії.
4. Дайте характеристику особливостям культури Стародавнього Китаю.
5. Визначте характерні особливості конфуціанства та даосизму.

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте значення культури Стародавньої Індії для сучасності.
2. Порівняйте ортодоксальну та неортодоксальну філософські системи Стародавньої Індії.
3. Порівняйте конфуціанство та даосизм.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Охарактеризуйте феномен Вед та їхнє значення в розвитку культури Стародавньої Індії.
2. Особливості буддизму феномену культури.
3. Підготуйте презентацію про буддизм як світову релігію.
4. Порівняйте особливості дзен-буддизму та даосизму.
5. Визначте характерні риси культури Стародавнього Китаю.
6. Підготуйте презентацію про Велику Китайську стіну як феномен культури.

Література: базова: [1, 2, 4, 6, 7, 9, 10, 11], допоміжна: [1,2, 3,4, 6].

Тема 8. Античність як тип культури

Основні поняття та категорії: античність, еллінізм, космоцентризм, антропоцентризм, агоністичність. міф, релігія. філософія, грецька культура, римська культура, демократизм, раціоналізм.

План

1. Демократизм, республіканізм ідея громадянства античності.
2. Особливості міфології, релігії та філософії античності.
3. Космоцентричність античної культури.
4. Антропоцентричність античної культури.
5. Особливості художньої культури античності.

6. Значення античної культури.

Контрольні запитання:

1. Визначте характерні особливості періодизації античності.
2. У чому відмінність стародавньої грецької культури від культури Стародавнього Риму.
3. Які типологічні особливості античної культури.
4. Чому антична культура посприяла подальшому культурному розвитку Європи.

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте, на ваш вибір, один із грецьких міфів з точки зору явища культури.
2. Підготуйте висловлювання античних філософів, які, на вашу думку, залишаються актуальними в наш час.
3. Дайте характеристику особливостям філософії античності.
4. Охарактеризуйте феномен Римської імперії та її значення для культури Європи і всього світу.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Підготувати презентацію про особливості театрального мистецтва Стародавньої Греції.
2. Підготувати презентацію про особливості архітектури Стародавньої Греції.
3. Підготувати презентацію про особливості проведення олімпіад.
4. Проаналізуйте аналіз особливостям космоцентризму та антропоцентризму.
5. Релігія і демократія в глобальному контексті.

Література: базова: [1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11], допоміжна: [1, 2,3,4, 5, 9].

Тема 9. Культура Європейського Середньовіччя

Основні поняття та категорії: Біблія, теоцентризм, аграризація, соціальна диференціація, юридичний

План

1. Історичні передумови формування середньовічної культури.
2. Особливості Візантійської культури.
3. Характерні риси раннього Середньовіччя.
4. Культура Європи IX – XIII століть.

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте значення Біблії як феномену культури.
2. Дайте порівняльну характеристику Старому та Новому Заповіту.
3. Проаналізуйте суперечливість оцінок значення культури Середньовіччя, зокрема на прикладі висловлювань Дж. Вазарі, Г. Гегеля.
4. Дайте характеристику особливостям феномену лицарської культури.
5. Визначте характерні особливості філософії Середньовіччя.

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте значення культури середньовічної культури.
2. Порівняйте романський та готичний стилі художньої культури Середньовіччя.
3. Проаналізуйте значення Хрестових походів.
4. Дайте характеристику іконопису як феномену культури.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Охарактеризуйте феномен християнства та його значення для розвитку культури середньовічної Європи.
2. Особливості католицизму та православ'я як феноменів культури.
3. Підготуйте презентацію про християнство як світову релігію.
4. Порівняйте особливості патристики та схоластики.
5. Визначте характерні риси культури Середньовіччя.
6. Підготуйте презентацію про особливості романського стилю та готики.

Тема 10. Культура епохи Відродження.

Основні поняття та категорії: Відродження, Ренесанс, західний тип культури, секуляризація, антропоцентризм, гуманізм, ідея свободи, пантеїзм, великі географічні відкриття. Реформація, лютеранство, кальвінізм.

План

1. Загальна характеристика культури доби Відродження.
2. Періодизація доби Відродження.
3. Великі географічні відкриття доби Відродження.
4. Мистецтво Ренесансу.
5. Освіта та філософія Відродження.
6. Реформація як феномен культури.

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте значення культури доби Відродження.
2. Дайте характеристику процесам секуляризації культури доби Відродження.
3. Проаналізуйте джерела та особливості художньої культури Ренесансу.
4. Дайте характеристику особливостям культури Південного та Північного Відродження..
5. Визначте характерні особливості мистецтва Ренесансу.
6. Визначте причини, характерні особливості та значення Реформації.

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте значення культури античності у розвитку культури Відродження.
2. Охарактеризуйте особливості урбанізації Європи доби Відродження.
3. Порівняйте здобутки та значення Південного та Північного Відродження.

4. Проаналізуйте особливості освіти та філософії доби Відродження.
5. Дайте розгорнуту характеристику Реформації як феномену культури.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Охарактеризуйте феномен Італійського Відродження.
2. Особливості гуманізму доби Відродження..
3. Підготуйте презентацію про мистецтво титанів доби Відродження.
4. Підготуйте презентацію про Дж. Бруно та Г. Галілея.
5. Підготуйте презентацію про великі географічні відкриття доби Відродження.
6. Підготуйте презентацію про культуру доби Реформації.

Література: базова: [1, 2, 4, 6, 7, 9, 10, 11], допоміжна: [1,2, 3,4, 8].

Тема 11. Культура світового співтовариства Нового часу, сучасні культурні парадигми.

Основні поняття та категорії: раціоналізм, деїзм, наука, механіка, науковий тип світогляду, механістичний тип світогляду, Просвітництво, енциклопедизм, класицизм, бароко, рококо, романтизм, реалізм.

План

1. Особливості культури Нового часу.
2. Культура Європейського Просвітництва.
3. Криза культури XIX століття.

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте характерні риси культури Нового часу.
2. Визначте особливості культури Просвітництва.
3. Охарактеризуйте художні напрями XIX століття.
4. У чому полягають кризові характеристики культури XIX століття.

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте розвиток науки Нового часу та її вплив на суспільне життя.
2. Наведіть характерні ознаки наукового світогляду. Проаналізуйте особливості взаємодії релігійного і наукового світоглядів в умовах Нового часу та Просвітництва.
3. Якими особливостями відрізняється механістичний світогляд.
4. Хто такі енциклопедисти, у чому феномен Енциклопедії як явища культури.
5. Охарактеризуйте значення розвитку освіти Нового часу та Просвітництва.
6. Дайте розгорнуту характеристику культури XIX століття.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Підготувати презентацію про особливості впливу релігії на культуру Нового часу, Просвітництва та XIX століття.
2. Підготувати презентацію про особливості стилів художньої культури Нового часу, Просвітництва та XIX століття.
3. Підготувати презентацію про особливості виникнення та становлення ірраціоналізму та його вплив на мистецтво XIX століття.

Література: базова: [1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11], допоміжна: [1,2,3,4,7,9].

Тема 12. Сучасна культурологія в умовах мультикультурних та глобалізаційних процесів світової культури.

Основні поняття та категорії: культурний простір, глобалізація, модернізація, постмодернізм, мультикультуралізм, культурна універсалізація, інформатизація, віртуальна та цифрова культура.

План

1. Культурний простір та культурні зв'язки. Взаємодія національного і загальнолюдського в культурі.
2. Глобалізація як сучасна форма інтернаціоналізації. Національні культури в умовах глобалізації.
3. Мультикультуралізм як культурна ситуація сучасності.
4. Східна та західна парадигми культури сучасності.

Контрольні запитання:

1. Проаналізуйте сучасну ситуацію культурного простору країн Західної Європи.
2. Порівняйте концепції культури ХХ століття Р. Гвардіні, Ю. Хабермаса та Г. Фая.

Індивідуальні завдання:

1. Означте які, за З. Фрейдом, етапи вимирання релігії?
2. Які функції, згідно з Б. Малиновському, виконують у суспільстві магія, релігія і наука? Чому розвиток науки не призводить до повного витіснення магії і релігії? Які подальші перспективи розвитку релігії. Співвідношення релігії та науки.
3. Охарактеризуйте художні течії ХХ століття.
4. Особливості інформаційного суспільства. Інформаційна культура.

Проблемні теми для обговорення та презентацій:

1. Підготувати презентацію про особливості глобалізації сучасного світу.
2. Підготувати презентацію про особливості мультикультуралізму сучасного світу.
3. Проаналізуйте особливості віртуального культурного простору.
4. Релігія і демократія в глобальному контексті.
5. Постмодерн як феномен кінця ХХ століття.

Література: базова: [1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11], допоміжна: [1,2,3,4, 7, 9].

Модульна форма контролю включає в себе наступні форми робіт та оціночні бали за їхнє виконання:

№№ з.п	Види навчальної діяльності	Оціночні бали
1.	Відвідування лекційних занять	1 б. за 2 год.
2.	Вирішення тестових завдань	1 б. за 1 завд.
3.	Доповідь на семінарському занятті	3 б. за виступ
4.	Участь у дискусії під час семінарського заняття	2 б.
5.	Постановка проблемних запитань	1 б.
6.	Виконання творчого індивідуального завдання	3 б. за 1 завд.
7.	П'ятихвилинка з основних понять до теми	2 б.
8.	Підбірка відеоматеріалів (художніх, документальних фільмів та відеороликів) на історико-релігійну тематику з анотацією	2 б. за 1 тему
9.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт	10 б.
10.	Участь у олімпіаді або в засіданні круглого столу	3 б.
11.	Підготовка інтелектуального проекту-есе по проблемі	5 б.
12.	Огляд літератури та дослідників по темах курсу	2 б. за 1 тему
13.	Підготовка мультимедійних презентацій, відео-або скрайб-презентації до теми курсу	3 б.
14.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції	5 б.
15.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції в іншому вузі	6 б.
16.	Призове місце в олімпіаді чи конференції	5 б.
17.	Участь у громадських заходах, приурочених історико-релігійній тематиці сьогодення	3 б.
18.	За якісне ставлення до вивчення дисципліни	1– 3 б.

Розподіл балів, що отримують студенти

Поточне опитування та самостійна робота								Підсумковий тест/залік Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				100
50				50				
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	
2	2	2	2	2	2	2	2	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Рекомендована література

Базова:

1. Гатальська С. М. Філософія культури : підручник. К. : «Либідь», 2005. 328 с.

2. Гриценко Т. Культурологія. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 392 с.
3. Кислюк К. Сучасна культурологія : навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей. К. : Кондор, 2018. 342 с.
4. Кислюк К. В., Панков Г. Д. Культурологія: хрестоматія : навч. посіб. для самост. роботи та сем. занять К. : Кондор, 2017. 186 с.
5. Козира Є. В. Культурологія : навчальний посібник. К. : ВСВ «Медицина», 2017. 352 с.
6. Конверський А. Є. Культурологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Харків: Фоліо, 2013. 863 с.
7. Коневич О. В., Юркевич І. Я. Культурологія : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2014. 88 с.
8. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посібник. Вид. 2-ге. / За ред. А. Яртися, В. Мельника. Львів: Світ, 2005.
9. Музальов О. В. Культурологія : навчальний посібник для учнів, студентів і викладачів. Львів : 2012. 185 с.
10. Подольська Є., Лихвар В., Іванова І. Культурологія : навч. посібник. К. : Центр навч. л-ри, 2003. 248 с.
11. Рой Є. Культурологія: історія зарубіжної культури. К. : Логос, 2015. 386 с.
12. Сандюк Л. О., Щубелка Н. В. Основи культурології: Навч. посібн. / За ред. Л. О. Сандюк та Н. В. Щубелки. К. : Центр учбової літератури, 2012. 400 с.

Допоміжна:

1. Гречанко В. А. Історія світової та української культури : підруч. для вищ. закл. Освіти. К., 2000.
2. Короткий енциклопедичний словник з культури / За ред. М. Корінного, В. Шевченка. К., 2003.

3. Культурологія. Хрестоматія / Сост. П. Гуревич. М., 2000.
4. Лотман Ю. М. Статті по семиотике культури и искусства. СПб. : Академический проект, 2002. 544 с.
5. Попельницька О. О. Сто великих діячів культури України. К. : «Арій», 2010. 463 с.
6. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. М., 1987.
7. Тойнби А. Постижение истории. М., 1991.
8. Фрейд З. Тотем и табу. М., 1997.
9. Шпенглер О. Закат Европы. М., 1993.
10. Ясперс К. Смысл и предназначение истории. М., 1991.

Інформаційні ресурси:

1. «Ізборник» Історія України IX-XVIII ст. URL: litopys.org.ua/krypcult
2. Електронна бібліотека "Культура України" URL: <https://elib.nlu.org.ua/project.html>
3. Електронні підручники по Культурології URL: westudents.com.ua
4. Культурологія. Історія культури URL: <http://www.info-library.com.ua/books.html>
5. Культурологія: підручники URL: <http://pidruchniki.ws/kulturologiya/> (дата звернення 15.09.19)
6. Лекції з історії світової та вітчизняної культури URL: <http://readbookz.com/books/210.html>
7. Національна парламентська бібліотека України. Електронна бібліотека культура України URL: <http://elib.nplu.org/view.html?&id=124>